

Jedným z najúžasnejších zážitkov minuloročného Medzinárodného festivalu potápačských filmov vo Vysokých Tatrách nesporne bolo odovzdávanie Ceny Ch. B. Parksovej vo výtvarnej detskej súťaži Zachráňme život pod vodou. Získala ju, v tom čase čerstvo štrnásťročná Jana Rajnohová, žiačka Osemročného gymnázia z Banskej Bystrice. Cena, ktorú prevzala od riaditeľa Nadácie Ch. B. Parksovej Billa Parksa, bola tým najkrajším darčekom k narodeninám, aký si len mohla želať. Priznala vtedy, že potápanie je asi jej osud, lebo sníva o ňom už dávno. Jej túžba, jej sen o potápaní, sa v júli tohto roku splnil. Cenou Ch. B. Parksovej je totiž desaťdňový pobyt na čarovných ostrovoch Bimini v Atlantickom oceáne, spojený so skúmaním subtropického podmorského sveta. Cestovné a pobytové náklady expedície financuje Environmentálna nadácia Christine Baltzer-Parksovej (CBPEF).

Ostrov Bimini sú súčasťou Bahamskej republiky, súostrovie zložené zo sedemsto ostrovov. Sú to dva malé ostrovčeky, uložené v oceáne v podobe úzkeho pásu. Severné Bimini majú na niektorých miestach šírku 20 metrov, niekde sto a dlhé sú štyri, päť kilometrov. Južné Bimini sú trochu väčšie, je tam aj letisko pre malé lietadlá.

Pod vodou Janka uvidela a zažila viac ako si vysnívala

Prvá držiteľka Ceny Ch. B. Parksovej Jana Rajnohová sa potápala v Atlantiku a plávala s delfínmi

 Cenu Ch. B. Parksovej pre výtvarne nadané a environmentálne citiace slovenské deti udeľuje Environmentálna nadácia Christine Baltzer Parksovej (CBPEF), ktorá je registrovaná v štáte Florida. Na Slovensku je riaditeľkou nadácie Dagmar Rajčanová (Slovenská agentúra životného prostredia Banská Bystrica), v Českej republike Steve Lichtag (Praha) a na Floride Bill Parks (Boynton Beach). Pilotný projekt zameraný na zvýšenie záujmu slovenských detí o globálne životné prostredie prebiehal v časovom období 2003/2004 s propagačnou, organizačnou a logistickou podporou Slovenskej agentúry životného prostredia. Cena Ch. B. Parksovej bola po prvý raz udelená vlni na Medzinárodnom festivale potápačských filmov vo Vysokých Tatrách.

Celá táto oblasť je známa veľkým bohatstvom rýb, Bimini vraj majú najlepší rybársky základ na svete. Inšpirovali aj Hemingwaya, ktorý tu v tridsiatych rokoch minulého storočia žil a tu napísal aj novelu Starac a more. V penzióne Compleat Angler v meste Alice Town, kde žil a tvoril, je jeho múzeum.

Kto bola Chris Parksová? Skvelá, úžasná žena, potápačka, filmárka, ochranárka... Manželia Chris a Bill Parksovcovia roky svojho života zasvätili práci na mori. V roku 2000 navštívili Slovensko, Vysoké Tatry a potápačský festival. Naše deti, ich vzťah k prírodnému prostrediu a ich talent výtvarne tento vzťah vyjadriť, a pravdaže aj krásy nášho Slovenska, to všetko ich absolútne nadchlo. Uvedomili si, aký nesmierny potenciál na rozvoj environmentálnej výchovy sa v týchto deťoch ukrýva. Krátko pred smrťou, vo februári roku 2002, Chris vyjadrila želanie založiť nadáciu na podporu našich detí a peniaze zo životnej poisťky venovala

rodina na odštartovanie environmentálneho programu. Jeho súčasťou je cena pre výtvarne nadané a environmentálne citiace slovenské deti.

Prvá držiteľka tejto ceny, Jana Rajnohová, prežila na Bimini niekoľko nádherných prázdninových dní. Pred odchodom na Bimini musela absolvovať potápačský výcvik. (Potápačský certifikát jej venovala bratislavská potápačská škola Academia Aquatica.) Tým sa vlast-

Janka s Billom Parksom na širom mori

ne začalo jej objavovanie sveta pod hladinou.

Ako a za aký dlhý čas si zvládla teóriu a prax potápania?

Potápačský kurz v Bratislave trval štyri dni. Potápali sme sa v bazénoch aj na Seneckých jazerách. Videla som filmy o potápaní v telke a myslela som si, že to bude ľahké. Stačilo však raz si to vyskúšať a pochopila som, že až také jednoduché to teda nie je. Prekvapilo ma to. Dostali sme asi dvestostranovú knihu a museli sme sa to všetko za tri dni naučiť.

Teória je však pri potápaní dôležitá. Využila si následne to, čo si sa naučila?

Všetko z teórie je pri potápaní potrebné. Naozaj treba vedieť čo robiť pri klesaní pod vodu aj pri vystupovaní.

Letela si z Viedne priamo na Bimini?

Nie, medzipristátie a prestávku sme mali v Madride.

Romantika nad vodou i pod vodou - to je zátoka s romantickým názvom Honeymoon Harbour plná raj

Z letiska nás autobusom odviezli do hotela v centre Madridu. Na druhý deň sme mali letieť na Miami na Floridu, let sa však o jeden deň odložil, tak sme mali dosť času na prehliadku mesta. Na Miami sme pristáli v piatok a dozvedeli sme sa, že sa nám už nepodarí vybrať bahamské víza na Bimini. Zostali sme celý víkend na Floride. Bolo tam super! Bill Parks, riaditeľ nadácie, sa nám venoval od chvíle, čo sme vystúpili z lietadla.

Ako na teba zapôsobili Bimini?

Ako raj... Ako krásny obrázok vystrihnutý z katalógu. Nádherné!

Čo si robila hneď potom, keď si sa „spamätala“ z tej krásy?

Neviem, či som sa z nej už spamätala! Ale... nenudila som sa, to vôbec nie! Hneď ako sme prišli, nás Bill vzal na loď, aby sme sa oboznámili s prostredím. A na druhý deň sme už v mori krmili raje.

Nebála si sa ich?

Ale áno, bála som sa, aby ma neuhryzli, alebo nešvac-li chvostom. Vysvetlili nám však, čo máme robiť, aby sa to nestalo. Dôležité je neskočiť na ne, nedotýkať sa ich zvrchu, lebo hneď zaútočia chvostom, ktorý, okrem toho, že vás zelektrizuje, obsahuje aj nebezpečný jed.

Aký bol tvoj prvý ponor?

Pri útesoch Three Sisters som sa potápala do hĺbky tri až päť metrov. Hovorí sa, že more je do tých desiatich metrov najkrajšie a tam to bolo naozaj krásne, pestrofarebné, živé.

Potápala si sa aj hlbšie?

Najhlbšie do tridsaťdva metrov.

Tam si čo videla?

Tak tam bola predovšetkým tma! Museli sme si svietiť baterkami, ale aj tam je krásny podmorský život, aj keď nie už taký pestrofarebný ako vyššie. Červenú farbu v tej hĺbke už vôbec nie je vidieť, tá sa vytratila ako prvá. Ale bolo tam čo obdivovať, koraly, útesy, rify...

Aký bol tvoj potápačský výstroj?

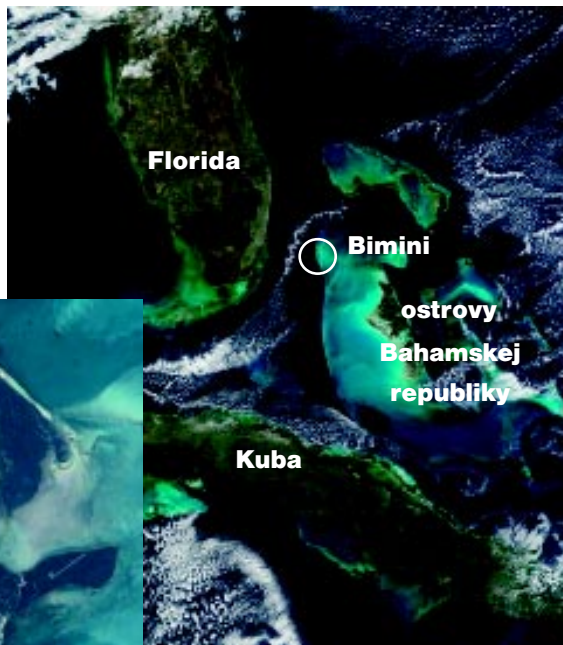
Potápala som sa v rifliach a v tričku. Alebo len v plavkách. Nič iné ani nebolo treba. Myslela som si, že pod vodou bude zima, ale vďaka Golfskému prúdu nebola. Inak, tie rifle boli poriadne špinavé, zafarbené od korálov.

Nemala si v tej hĺbke strach?

Trochu som sa bála, že nevyrovnam tlak. Ešte na potápačskom kurze sa mi toto raz

Najsilnejším zážitkom bolo plávanie s delfínmi

Letecký pohľad na Bimini

„podarilo“. A tam na Biminách, v tridsaťmetrovej hĺbke, navyše s nádchou z lietadla, kde do mňa osem hodín fučala klíma... bolo ťažké vyrovnať to, ale zvládla som to. Mala som predsa jedinečnú možnosť vidieť ozajstný svet, život pod vodou, v mori, musela som to skúsiť. A nebola som pod vodou sama, Bill bol stále so mnou.

Čo cítiš, keď nevyrovnáš tlak?

Boleť v ušiach!

Žraloky ťa nevyľakali?

Keď som pod vodou prvý raz uvidela žraloka, aj som sa zľakla. Ani potom, keď sme ich išli pod vodu krmieť, som nejakú neoplyvala odvahou, stále som bola v tesnej blízkosti Billa. Boli to žraloky karibské rífové a citrónové. Žraloky sme chodili krmieť do biologickej výskumnej stanice Shark Lab. Lovili sme pre ne barakudy. náš najväčší úlovok bola 160 centimetrov dlhá barakuda. Chytili sme ju na normálnu udicu... no, mali sme šťastie. Potom sme ju rozporciovali na malé kúsky a hodili žralokom. Je to ich potrava.

Bola si stále len pod vodou, alebo si chodila aj po pevnej zemi?

Pravdaže, obišli sme vlastne celý ostrov.

V mestečku Alice Town sa mi veľmi sa mi páčilo v Hemingwayovom múzeu.

Aký bol tvoj najsilnejší zážitok?

Plávanie s delfínmi. Bolo ich jedenásť a my sme s nimi plávali. Neskutočne krásne! Silný zážitok. Ale... musím povedať, že mne sa strašne páčia žraloky. Vyžarujú silu a rešpekt. Aj mangrovníky sa mi veľmi páčili. Jeden celý deň sme boli v oblasti, kde rastú, všetky tie kanály sme prešli motorovým člnom, šnorchovali sme v nich. Bolo to úžasné. Bill rozprával o projekte na vybudovanie siete hotelov a kasín, ktorý by všetku túto krásu zničil. Je to smutné. On a ďalší odhranári robia všetko pre záchranu tejto oblasti mangrovníkov, ktorá je miestom, kde sa rodia ryby. Stále s Billom komunikujeme, dáva mi správy o stave mangrovníkov a verím, že sa nám podarí aj u nás podporiť iniciatívu na ich záchranu.

Snívala si o hĺbkach, potápaní... Splnilo to, čo si videla pod hladinou Atlantiku, tvoje sny a predstavy?

Všetko, čo som si vysnívala a chcela vidieť, som videla. Videla a zažila som oveľa viac! Skutočnosť prekonalala moje predstavy.

Anna Guďzová

Foto: archív SAŽP

Potápanie pri vraku lode Hesperis